

ЗАЩО МИ Е ДА ХОДЯ В ХРАМА, АКО БОГ Е В ДУШАТА МИ?

Всеки от нас има познати и даже роднини, които гледат с недоумение на нашите събирания в храма. На техните лица е изписано дълбоко неразбиране, а понякога и възмущение. Понякога то се излива в думите: „Е, добре, увлякъл си се във вярата, така да бъде. Но защо е нужно да се ходи в храма, да се губят толкова сили и време за това?! Ето аз, например, също съм вярваща. Но аз вярвам с душата си. Бог е в душата ми и не ми трябва никакви външни ритуали.“

Не заслужава сериозно отношение и уверението в това, че едва ли не „Бог е в душата“ на нашите критици. Да, разбира се, това състояние се явява висш идеал за духовния живот. Това е пожелал за нас и апостол Павел: *„Чеда мои, за които съм пак в родилни болки, докле се изобрази във вас Христос“* (Гал. 4:19); *да ви даде, по богатството на славата Си, крепко да се утвърдите чрез Духа Му във вътрешния човек, и чрез вярата да се всели Христос в сърцата ви“* (Еф. 3:16-17). Ако думите „Бог е вътре в мен“ бяха казани от преподобния Серафим Саровски - те биха имали стойност, понеже биха били честно свидетелство за плодовете на неговия подвиг. Ако пустинникът бе казал, че се е приучил към непрестанна вътрешна молитва и поради това отдалечеността му от храма, който посещава рядко, за него вече не е чувствителна - в такива уста тези думи също биха били оправдани. Но когато чуваме тези думи от еснафи... Тогава имаме право да се поинтересуваме: в резултат на какви именно духовни подвизи Вие постигнахте такъв успех? Бог е в душата Ви? Разяснете, какъв бе пътят на Вашата молитва? Колко често четете Господнята Молитва? Какво? Лошо си спомняте „Отче наш“? Добре, тогава разкажете поне как именно изживявате присъствието на Бога във вашата душа? Какви плодове от даровете на Духа Вие чувствате в себе си? Ето Ви подсказване: *„А плодът на духа е: любов, радост, мир, дълготърпение, благост, милосърдие, вяра, кротост, въздържание.“* (Гал. 5:22-23). Има ли ги у Вас тези чувства? Не, не свойства на характера, а дарове. Дар е това, което преди не е имало у нас, но при духовното раждане е влязло в живота ни, обновил го е? Не помните ли Вие такова обновление? Вие можете ли да различите във Вашия духовен опит: ето това е „Божие присъствие“, а ето това - проявление на обичайните човешки качества: усещане за красота, хармония, съвест, човешка благосклонност? Не можете ли? Значи Вие не сте забелязали този момент, когато Бог, Творецът на Вселената, е влязъл във Вашия живот и във Вашата душа? Нима може да не се забележи такова нещо? Или, може би, Той не е влизал? Значи възможно е да сте се объркали и да сте отъждествили вярата в Бога с присъствието на Самия Бог? Впрочем, почакайте, има ли у Вас вяра? Та нали вярата не е просто пасивно съгласие: „е, добре, съгласен съм, че там има Нещо такова...“.

Вярата е стремеж да се окаже истина това, което се е решила да обикне душата... Вярата не отстъпва пасивно под натиска на авторитети или доводи; вярата жадува активно: „аз искам, нужно ми е да бъде така!“. Вярата е действие. Тя е стремеж към това, което вече се предчувства, но още не е станало очевидност. Стремеж към това, което вече се е докоснало до живота ни, хвърлило е в него своя отблясък, но още не е влязло в него всецяло... Вярата е желание на новия опит. Но тези, които казват: „аз имам своя вяра и тя е в душата ми“, го казват с толкова безжизнени очи, че е трудно да повярваме, че те когато и да било са изпитвали стремеж към Бога. Не може да обичаме, без да проявяваме любовта си, без да

правим каквито и да е движения към любимия човек. Така че не е възможно да вярваме, без да проявяваме вярата си във външни действия. Розата, която подаряват на любимата, сама по себе си не ѝ е нужна. Това цвете за нея е скъпо не със своята собствена красота, а с отблясъка, вложен в нея от любовта на човека, който я е подарил. Купените цветя и подарените цветя оживяват стаята по съвсем различен начин. Ако човек твърди, че обича някого, но не прави нищо в името на любовта си: не търси срещи, нищо не подарява, не отделя време за общуване, не жертва нищо – значи той просто се хвали пред своите вече влюбени приятели: „и аз не съм по-долу, също вече си имам възлюбена!“. И тъй, вие, твърдящите, че „Бог е в душата ви“ – какво сте сторили, за да очистите душата си за така дивното Посещение? Как и с какво име вие сте Го повикали? Как Го пазите в себе си? Какво се е изменило у вас от тази Среща? Обикнали ли сте Този, Когото сте срещнали? И какво правите за тази любов? Ако тези въпроси ви хвърлят в недоумяващо мълчание, то не се смятайте за надминали тези, които поне правят нещо за това да пребивават с Бога! Вечно стоящите – не презирайте вървящите, дори ако те се препъват! Тези въпроси може да се зададат на този, който оправдава своята леност чрез мнимата си „духовност“.

Но нали и за самите нас е важно да осъзнаем защо ходим в храма. Да послушаме проповед? За това днес е достатъчно да се включи радиото. Да се помолим? Може да се молим навсякъде и по всяко време. Освен това, именно такъв е съветът на апостола: „*Молете се непрестанно*“. Да принесем пожертвование? Но днес са много събирачите на дарения и по улиците. Да дадем бележка с име за помен? Можем да я предадем и по познати. Да поставим свещ? Можем да я поставим и пред домашната икона. Ами тогава защо ходим в храма? Още повече, някои хора казват, че ако искат да се помолят, те отиват в гората, край реката или до морето, и там, в Богоздания Храм, за тях е по-лесно да усетят величието на Твореца и да Го възславят. Защо ни е, казват те, от безкрайния Храм да влизаме под тесните сводове на ръкотворния храм?

За да разберем това, дайте за минутка да излезем от пределите на християнския храм. Да разтворим „Упанишадите“ – древните индийски книги, създадени на границата на първо и второ хилядолетие преди Рождество Христово. Тези книги и до днес са свещени за индусите, а отскоро станаха твърде авторитетни и за мнозина наши съотечественици, тръгнали по следите на окултистите в модното сега „поклонничество на Изток“. Ето как в „Упанишадите“ се описва началото на сътворението на света: „В началото тук нямаше нищо. Всичко това бе увито в смърт или глад, понеже гладът е смърт. Той – зовящият се смърт – пожела: „Нека стана възпътен“ – и сътвори разума... Той се раздвижи, славословейки, и от неговото славословие се роди водата... Той се изтощи... Чрез разума той – глад или смърт – произведе съчетание с речта. Това, което бе семе, стана година... Той отвори уста, за да изяде роденото... Той помисли: „Ако го убия, ще имам малко храна“. Тогава чрез тази реч и чрез това тяло той сътвори всичко, което съществува тук: ... жертвоприношения, хора, добитък. Всичко, което той произвел, решил да изяде... Той пожелал: „Нека това тяло ми бъде пригодно за жертва и нека аз се възпътя с негова помощ“. Тогава то се превърна в кон; израствайки, то се направи пригодно за жертва... След изтичането на годината той го принесе в жертва на самия себе си, а другите животни отдаде на боговете“.[1]

Пред нас е обяснението на едно от най-устойчивите езически убеждения: в религията и ритуала се извършва кръговрат на една и съща енергия. Божеството, създавайки света, губи в труда си голяма част от своите сили, обеднява, изтощава се. От езическите богове за

поддържане на порядък в света, удържане на „космоса“ от разпадане в „хаос“, се изискват доста разходи. Боговете, обезсилени в труда по удържане на космоса (космос в смисъл на подредено творение) от разпад, трябва да се поддържат от хората. За тази цел хората трябва да тръгнат по пътя на... разрушението. Разрушавайки част от космоса, жрецът освобождава от нея тази енергия, която боговете някога са изгубили за нейното създаване и по този начин възвръща тази енергия на боговете, укрепвайки силата им. В ритуала се разрушава част от мирозданието, за да могат укрепналите богове да поддържат света цял и да го защитят от окончателно разпадане. В нашия днешен живот може да се открие аналогия в работата на физиците, които са се научили чрез провокираното разпадане на атома да освобождават енергия и да я направляват за други цели... Езическото богословие е убедено, че бог влага в творението част от своята сила и слабее от това. Но жрецът, разрушавайки творението пред лицето на този бог, принасяйки му жертва, връща назад към първоизточника същата тази божествена енергия, която е била закрепостена в тази част от космоса, която сега се изгаря на жертвения огън. Освободената божествена енергия се възнеса към обителта на боговете. И боговете буквално се изхранват с нея. Поради това в друг езически мит – „Епос за Гилгамеш“, съставен в древен Шумер – се съдържа детайл, който днес изглежда сатиричен и смешен. Боговете изпращат на земята потоп. От него се спасява само един човек... Минават дни и изведнъж боговете забелязват, че хората са им донасяли не само безпокойство и неприятности. С изчезването на хората се прекратяват и жертвоприношенията... Боговете започват да гладуват и преустановяват потопа. А когато шумерският „Ной“ принася първата си жертва след края на потопа, както се казва в древния мит, „Боговете подушили добрата миризма, Боговете като мухи се събрали над принасящия жертвата“.[2]

Понякога за храна на боговете се изискват дори човешки жертви. Ето цитат от съвременен вестник, съобщаващ за печални находки на археолозите: „Американският антрополог Джон Рейнхард започнал изследвания в района на вулкана Люляляко, защото преди време прочел за древни селища на инките по склоновете на този вулкан. Членовете на експедицията живели в палатки на върха на вулкана (височина 6705 метра). След почти един месец разкопки изпод камъните и сухата земя били извадени три мумии, увити в някакъв парцалив плащ. Мумиите били изкопани от място, което външно напомняло ритуално погребение. Край мумиите били намерени 35 предмета от злато, сребро и раковини, остатъци от материи, украсени с орнаменти и бродерии, мокасини и керамични съдове. В тях все още имало запазени остатъци от храна. Мумиите – телата на две момичета и момче на възраст между 8 и 13 години – се отнасят към доколумбовия период, тоест от около преди 600 години. „Тези мумии – заяви пред журналистите професор Рейнхард – са най-съхранените от всички, които съм успял да видя през цялата си кариера. Те бяха замразени, докато другите мумии бяха балсамирани. Имам подозрения, че са замразени, докато все още са били живи“. По думите на американския професор, момичетата и момчето, съдейки по всичко, са принесени в жертва на боговете на инките в хода на някакъв ежегоден ритуал. „Ние също така възнамеряваме да изясним – продължи ученият – как са умъртвени децата, доколкото нямат следи от удари по черепите, които по принцип се откриват по трупите на тези, които били принасяни в жертва на боговете“. През септември миналата година около град Арекипа на юг в Перу във вулканична зона са намерени шест замразени мумии, наистина не в такова запазено състояние като аржентинските. Те също, както предполагат експертите, са принесени в жертва на боговете на инките и на черепите им са открити характерни белези от удар, което е свидетелство, че те са

извършени при обред на жертвоприношение“.[3]

Значи, най-важният проблем за езическите религии е въпросът за това какви жертви трябва да принасят хората на боговете. Кога трябва да се принася жертва. Кой трябва да я принася. В какво е трябвало да се състои жертвата. Чрез какъв ритуал трябва да бъде принесена. На кой от многочислените богове... За това разказват книгите, разясняващи езическите церемонии. Но в Евангелието ние виждаме нещо противоположно. Ако езичниците говорят за това какви жертви трябва да принасят хората на боговете, то Евангелието говори за това каква жертва е принесъл Бог на хората: *„Син Човеческий не дойде, за да Му служат, но да послужи и да даде душата Си откуп за мнозина“* (Мат. 20:28); *„Защото Бог толкова обикна света, че отдаде Своя Единороден Син, та всякой, който вярва в Него, да не погине, а да има живот вечен“* (Иоан. 3:16). Разбирате ли, Бог на Библията дотолкова превишава цялата вселена, че не може и дума да става за това, че Той слабее при сътворяването на света. Да, Бог чрез Своята сила, Своята енергия поддържа съществуването на космоса. Но Неговата безкрайна мощ ни най-малко не намалява от това. И по тази причина не се нуждае от презареждане от страна на хората. Поради това библейските жертвоприношения са нужни не на Бога, а на хората. Хората трябва просто да се научат да бъдат благодарни. Хората трябва да се научат поне част от своя живот, от имуществото си и от времето (спомнете си заповедта за съботата) да умеят да отделят от себе си и да предложат пред лицето Господне. И не затова, че на Бог е нужна уделената Му част. А затова, че така хората се приучават на жертвена любов. Едва една десета или стотна част в религията се състои от това, което внасят в нея хората. Главното в религията е това, което Бог привнася в нея. Главното в религията не е това, което хората внасят в храма, а това, което те изнасят от там. Това, което можем да принесем Богу, ние можем да Му принесем на всяко място. Всичко, което е в света и без друго Му принадлежи.

Но има такава частичка от битието, в която Бог е позволил да царства не на себе си, а на другия. Това е моята душа. Това е тази стаичка в безкрайното здание на Вселената, където Съзидателят не влиза без позволение. И от нас зависи в служба на какво ще поставим свободата си, дарена ни от Бог. На Бога ли ще служим, или сами на себе си и на своите прищевки и похоти. Единственото, чрез което ние можем да обогатим безпределната власт на Господа, това е ако отдадем на Него и своята свободна воля. Поради това – *„жертва Богу е дух съкрушен“* (Пс. 50:19). И тази жертва може да принесе всеки от нас. В този смисъл всеки от нас е свещеник. В този смисъл следва да се разбират думите на ап. Петър, че християните са народ, състоящ се от свещеници (1 Петр. 2:9). Никой вместо мен не може да принесе в жертва на Бога моята воля. Единствен аз я владея и аз сам мога да я поднеса към Божия престол. Да дам клетва за вярност и да кажа: „Господи, Твоята воля да бъде, а не моята! Благодаря Ти за всичко, което пожелаеш да привнесеш в живота ми! Дай ми възможност да Ти послужа с всяко свое дихание!“ – може на всяко място.

Следователно, това, което можем да принесем в жертва Богу, винаги е с нас. И затова можем винаги да кажем на своето „АЗ“ думите, с които някога философът Диоген отвърнал на предложението на властелина на света Александър Македонски да изпълни всяко негово желание: *„отмести се и не ми закривай слънцето!“*. За да може християнинът да принесе жертва Богу, той не се нуждае от храм. Но в религията съществува не само това, което даваме ние. По-важното е това, което получаваме. Важно е не това защо ние търсим Бога. По-важното е защо Той търси нас. За какво най-често отиваме в храма и се обръщаме с молба към Бог е

добре известно. Ние сме склонни да виждаме в Бога своеобразен генератор за хуманитарна помощ: „Дай ни, Господи, повече здраве, успех и увеличение на заплатата!...“. Прекалено често търсим Господа, по израза на светителя Димитрий Ростовски – „не заради Исуса, а заради парчето хляб“.[4]

А за какво ни търси Бог? Иска да вземе нещо от нас ли? Или да даде? Защо Неговото Слово призовава: *„Дойдете при Мене всички отрудени и обременени“* (Мат. 11:28)? Този призив няма продължение от рода на: *„И дайте Ми това и това...“*. С друго предизвестие завършва тази покана; то говори за това какво ще стори Бог за откликналите: *„И Аз ще ви успокоя... ще намерите покой за душите си“*. Следователно, Бог ни зове при Себе си, за да ни връчи нещо. Какво? Знание – *„И се поучете от Мене“*... Дух – *„Приемете от духа Ми“*... Любов, мир и радост – *„Да пребъдете в любовта Ми... Давам ви Моя мир... Радостта Ми да бъде във вас...“*. Но Христос ни дава и още нещо немислимо... *„Да пребъдете в мен и Аз във вас... Приемете, това е Моята кръв, за мнозина проливана...“*. Христос поверява целия Себе си на хората. И Своята божественост, и Своята човечност. В съвременната медицина има такава процедура: на човека му преливат собствената му кръв. Извежда се от тялото му, пречиства се от всякакви вредни примеси или се обогатява с тези компоненти, които болният организъм не може да произвежда сам в необходимото количество. И така обеззаразена и обогатена кръвта се влива обратно в човешкото тяло. Нещо подобно се случва и в нашите отношения с Христос. Бог става човек. Той взема в Себе си нашето естество, изпаднало в състояние на тление, изцелява го в Себе си, насища го с Божественост, Вечност, Безсмъртие и ни връща Своето човешко Тяло, вече преминало през смъртта и възкръснало. Своята човешка кръв, наситена с Божиите потоци, Той влива в нас, за да носим ние в себе си зародиша на Възкресението и да бъдем причастни на Вечността.

И така, ние отиваме в храма, за да получим нещо в него. Храмът това са стените, построени около Тайнството на Причастието. Тайнството се състои в това, че към хората е протегната ръка с Дарове. Поради това посещението на храма не е тежко задължение, а дивна привилегия. На нас е дадено правото да станем съучастници в Тайната Вечеря. На нас ни е дадена възможността да станем „причастни на Божието естество“. На нас ни е дадена възможността да се докоснем до тази Енергия, която не може да изработи нито една електростанция в света. Тези, които казват, че не са им нужни храмове и посредници, едва ли считат за авторитетно словото на Евангелието. Но може би те ще почувстват човешката достоверност в думите на любимия на всички Мечо Пух. Веднъж, в отговор на предложението на Прасчо да съчини песничка, Мечо Пух казва: „но това не е толкова просто. Че нали поезията не е нещо, което вие намирате, а е нещо, което вас ви намира. И всичко, което можете да сторите, е да отидете там, където могат да ви намерят“. Бог ни е търсил. И ни е намерил. Ние трябва просто да отидем и да застанем на такова място, където Той се приближава до хората най-близо, в такова място, където Той раздава на хората и най-чудните дарове. Ако Христос ни подава Чашата с причастието през Царските двери – струва ли си да отвърщаме нос и да твърдим „Бог и без друго е в душата ми“? Христос е казал къде ни чака и какво желае да ни даде. Той, Вечният, иска да се срещне и да се съедини с нас в този живот, за да може в бъдещия, вечен наш живот да не се окажем непоправимо самотни. Учтиво ли е, ако сме получили известие, че някой ни чака на среща на площад „Пушкин“, в определеното време да тръгнем на разходка по улица „Лев Толстой“? Ако срещата не се състои, кой е виновен в такъв случай? Ясна работа – „Пушкин“! Тези, които казват, че не са им нужни посредници в

отношенията им с Бога, че в храма ги чака този Посредник, който вместо тях тъкмо е и принесъл жертва и е освободил хората от необходимостта да разрушават нещо в света и с плодовете на разрушението да подхранват богчетата. И нима е толкова изключително трудно да разтворим ръцете си, за да може в тях да бъдат вложени Даровете?

Автор: Проф. Протодякон Андрей Кураев

Източник:<http://sveticarboris.net/>

[1.] Брихадараньяка Упанишада. Мадху. 1,2 // Брихадараньяка Упанишада. Перевод, предисловие и комментарии А. Я. Сыркина. М., 1992, сс. 67-69

[2.] Эпос о Гильгамеше. – М.,-Лд., 1961, стр. 77.

[3.] Геннадий Кочук. Дети снежной королевы. Тела трех детей, принесенных в жертву богам почти 600 лет назад, обнаружили ученые в перуанских Андах // Труд. 16.4.1999.

[4.] цит. по: Костомаров Н. И. Русская история в жизнеописаниях ее главнейших деятелей: В 7 вып. Спб., 1874. Отд. 2. Вып.5. С. 527. (В оригинал: „не ради Иисуса, а ради хлеба куса“)

превод: Николай Фенерски, източник: logos-bg.net